

1252 ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼ [ਵੋਲ. VIII]

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਸਾਈਡ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ., ਅਤੇ ਫਲਸ਼ਾਅ ਜੇ.

ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ- ਦੇਸ਼ੀ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ- ਉੱਤਰਵਾਦੀ

1955 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 77

1955

6 ਅਪ੍ਰੈਲ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV)- ਧਾਰਾ 300 ਦੀ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 - ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ- ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ - ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਚ ਦੇਸ਼ੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼- ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਟਰਮ "ਫਾਈਟ"- ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ - ਮਰਡਰ -ਸਡਨ ਕੁਆਰੇਲ - ਸਪੇਅਰ ਬਲਾਅਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਕਰਨੀ - ਸਜ਼ਾ

ਇਹ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਜੋ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ 4 ਆਫ ਸੈਕਸ਼ਨ 300 ਵਿੱਚ "ਲੜਾਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਅਦਲਾ- ਬਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕਣ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਤਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਸਿੱਕਾ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ, 1955 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਜੇ ਜੀ ਸੇਠੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ- ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਵਾਦੀ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਫਲਸ਼ਾਅ, ਜੇ. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਧਾਰਾ 302, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਵੇਰੇ ਨੰਗਲ ਦੇ ਜਾਟ ਹਨ, ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇ ਆਊਟਲੈੱਟ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਊਟਲੈੱਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿੰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਪੂਰਬੀ ਆਊਟਲੈੱਟ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਰਾਤ 8 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਖੌਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 1954 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ। ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸਨ ਜੋ ਪੂਰਬੀ ਆਊਟਲੈੱਟ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1., ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7 ਅਤੇ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਬਰਛੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਚਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ। ਇਸ ਗਾਲੀ- ਗਲੇਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬਰਛੇ ਮਾਰੇ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 8 ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਿਰ ਭੱਜ ਗਏ।

ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇੜਲੀ ਪਿੰਡ ਰੰਗੜ ਨੰਗਲ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 3, ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਟੀਕਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 7 ਮੀਲ ਦੂਰ ਥਾਣਾ ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੇਰੇ 5-30 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਕਿ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਬਰਛੇ ਦੀ ਸੱਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹਥਿਆਰ 44 ਇੰਚ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਫੇਫੜੇ, ਡਾਇਆਫ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਸਨ, ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਸਵੇਰ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਬਰਛੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਸਿਰਫ ਬਰਛੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਬਰਛੀ ਦੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਧਾਰਾ 304, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 300, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਵਿਚ ਚੌਥੇ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਤਲ ਦੀ ਰਕਮ ਜੇ ਇਹ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੇਚੇ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਵਾਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਬੀ ਆਊਟਲੈੱਟ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ।

ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ 'ਲੜਾਈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਲੜਾਈ ਲੜਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਧਿਰ ਉਤਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝਟਕਾ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਅਦਲਾ-ਬਦਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਾ ਲੱਭਦੇ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕੋਈ ਧੱਕਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਚੌਥੇ ਇਕਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਤਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ. ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। - **Mohinderpal Singh, Translator.**